

VÉDETT ÉS FOKOZOTTAN VÉDETT ROVAROK A PESZÉRI ERDŐ TERÜLETÉN *OAKLYFE 16 NAT/HU/000599

Andrési Dániel, Dr. Bárány Gábor

KEFAG Kiskunsági Erdészeti és Faipari Zrt.

KIVONAT

Bács-Kiskun megye északi részén található Kunpeszér település mellett fekvő Peszéri-erdő hazánk egyik legszebb homoki erdőssztyepp élőhely komplexé. A jelenleg futó OAKEYLIFE pályázat keretén belül megtörténik az erdőben található inváziós növényfajok elleni védekezés, a közösségi jelentőségű élőlények számára alkalmas élőhelyek fejlesztése.

A Peszéri-erdő meglehetősen faj gazdag védett élőlények tekintetében, 182 db védett és fokozottan védett élőlényből 89 faj tartozik a gerinctelenek közé. A gerinctelenek közül a legnagyobb számban a rovarok fordulnak elő (80 faj).

Az OAKEYLIFE projekt felmérései során már jelenleg is több új védett rovarfaj került elő a területről.

Kulcsszavak: Peszéri-erdő, OAKEYLIFE, védett és fokozottan védett rovarok

BEVEZETÉS

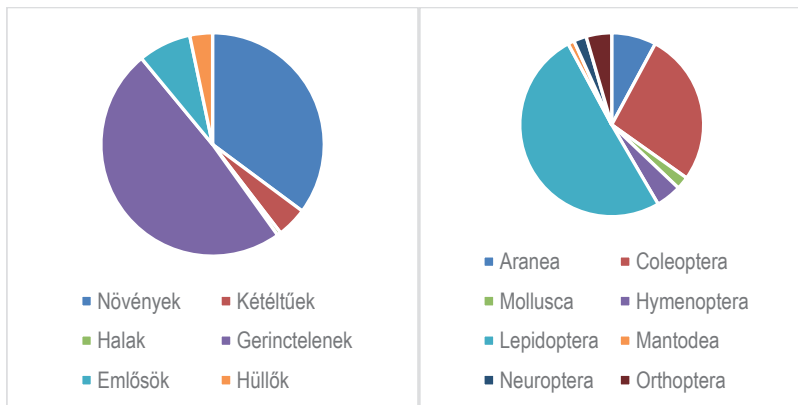
Az ízeltlábúak (*Arthropoda*), valamint ezen belül a rovarok (*Insecta*) számát megbecsülni elég nehéz, egyes becslések szerint a létező rovarfajok száma elérheti a 10-30 milliót, de akár a 100 milliót is. Meg kell azonban jegyezni, hogy ebből a nagy számból mindössze 1-1,5 millió fajt írtak le (Korsós és Mészáros 1998).

A Peszéri-erdő kiemelt jelentőségű természet megőrzési terület, amely az Európai Unió által létrehozott Natura 2000 hálózat része. Egyik kisebb része az úgynevezett „Szalag-erdő”, amely országos jelentőségű természetvédelmi terület. További részei ex lege törvényi védelem alatt álló lápok (láprétek, láperdők). A Peszéri-erdő elnevezés kicsit félrevezető, mivel a változatos erdőállományok mellett homoki gyepek, valamint mocsár- és láprétek is megtalálhatóak (web1). A Peszéri-erdő változatos élőhelyein a legnagyobb fajszámban az ízeltlábúak, azon belül a rovarok vannak jelen. A védett és fokozottan védett fajok közül legnagyobb arányban a rovarok osztálya képviselteti magát 80 fajjal.

Az OAKEYLIFE projekt 5 éves időtartama alatt az erdőben történő kutatásoknak köszönhetően várhatóan tovább fog nőni a védett fajok száma.

VÉDETT ÉS FOKOZOTTAN VÉDETT FAJOK SZÁMA A PESZÉRI-ERDŐBEN

A Peszéri-erdőben 182 védett és fokozottan védett faj él (a madarakat nem tartalmazza a lista), amelyek közül 19 faj közösségi jelentőségű. Az 1. ábrán látható, hogy a legnagyobb arányú a védett és a fokozottan védett gerinctelenek aránya (89 faj). A legnagyobb számban a védett és fokozottan védett gerincteleneken belül a rovarok osztálya képviselteti magát, 80 fajjal (web 2).

1. ábra: A Peszéri-erdő védett és fokozottan védett élőlényei, valamint a védett és fokozottan védett gerinctelenek (kivéve madarak)

Az 1. ábra alapján látható, hogy a rovarokon belül legnagyobb arányban a lepkék (*Lepidoptera*) és a Bogarak (*Coleoptera*) rendje fordul elő.

VÉDETT ÉS FOKOZOTTAN VÉDETT ROVARFAJOK BEMUTATÁSA

A továbbiakban a főbb rovarosztályok 1-1 jelentősebb képviselője kerül bemutatásra, kivéve a két legnagyobb rendet, ahol 2-2 faj bemutatása történik meg.

Fogólábúak -*Mantodea*

Imádkozó sáska - *Mantis religiosa*(Linnaeus, 1758)

A fogólábúak rendjének egyetlen hazai képviselője. A nőtények általában nagyobbak, mint a hímek, testméretük elérheti a 6-7,5 cm-t is. Alapszínük zöld, barna. Ragadozó, áldozatait fogólábával fogja meg. Könnyen felmelegedő füves-bokros területeken él (web 3) Védett, természetvédelmi értéke 5.000 Ft (web 4).

Egyenesszárnyúak -*Orthoptera*

Magyar tarsza – *Isophya costata*Brunner von Wattenwyl, 1878

Magyarországon a nagyobb testű tarszák közé tartozik, testmérete eléri a 20-28 mm-t. Alapszíne zöld, vörösbarna pontokkal. Közepes nedvességigényű gyeplakó szöcskefaj. Kárpát-medencei szubendemizus, elterjedése a medencén túl csak alig terjed. Hazánkban meglehetősen izolálta fordul elő, közephegységeinkben, az Alföldön és a Kisalföldön is elterjedt (Haraszthy 2014).

Fokozottan védett, természetvédelmi értéke: 100.000 Ft (web 4).

Recésszárnyúak - *Neuroptera*

Kétszínű fogólábú-fátyolka–*Mantispastyrriaca*(Poda, 1761)

Közép-európai elterjedésű, ragadozó rovarfaj. Testhossza eléri a 20 mm-t, alapszíne sárgásbarna, amelyben sötétebb barna foltok is találhatóak. Hasonlóan az imádkozó sáskához áldozatait fogólábával fogja meg. Lárvai farkaspókokon fejlődnek, azok utótestén hordozott petéikkel táplálkoznak (web 5). Védett, természetvédelmi értéke 50.000 Ft (web 4).

Bogarak -*Coleoptera*

Skarlátbogár – *Cucujuscinnaberinus*(Scopoli, 1763)

Testhossza 11-15 mm, háta vörös, rendkívül lapos. Minden erdei vagy más fás élőhelyen előfordul. Lárvai holtfák kérge alatt fejlődnek. Európai elterjedésű faj, Magyarországon mindenhol megtalálható, ahol erdő vagy fás állomány található (Haraszthy 2014).

Védett, természetvédelmi értéke 5.000 Ft (web 4).

Szarvas álganéjtűró - *Bolbelasmusunicornis*(Schränk, 1789)

Teste 12-16 mm hosszú, kerekded, rozsdavörös színű. Hátoldal fényes, has oldala szőrös. Elsősorban gyepterületeken, erdőssztyepeken, zárt és nyílt tölgyesekben, borókás-nyárasokban fordul elő, hazánkban, ritkás erdőkben, löszgyepekben, homoki gyepekben, legelőkön, dolomit sziklagyepekben fordult elő. Európában elterjedt, de

mindenütt ritka. Hazai előfordulása is szórványos, adatainak zöme a főváros környékéről származik, ezen felül több adata van a Kiskunság felső részéről, a Dunántúlon meglehetősen ritka. Lárvája föld alatti gombákkal (*Tuber* és *Choiromyces* szarvasgomba-nemzetségek) táplálkozik (Haraszthy 2014). Védett, természetvédelmi érték: 50.000 Ft (web 4).

Lepkék -*Lepidoptera*

Nagy tűzlepke - *Lycaenadisparrutila* (Werneburg, 1864)

Az elülső szárnyak szegélyének hossza 15-20 mm. A hímek szárnyainak felszíne élénkpiros, a nőstényeké arany piros, elülső szárnyainak felszínét fekete pontok díszítik. Állandó és kiegyensúlyozott vízellátottságú területeken, láp- és mocsárréteken, öntésterületeken, időszakos vízborítású területeken él. A Palearktisz mérésékelt övén terjedt el. Magyarországon a zárt erdők kivételével minden üde élőhelyen előfordul (Haraszthy 2014).

Védett, természetvédelmi értéke: 50.000 Ft (web 4).

Díszes tarkalepke - *Euphydryasmatura* (Linnaeus, 1758)

Elülső szárnyfeszítávolság hossza 45-50 mm. A szárnyuk alapszíne sötétbarna, amelyet téglavörös és sárga keresztszalagok találhatóak. Síkvidéki keményfa ligeterdőkben, természet közeli gyöngyvirágos tölgyesekben, tatárjuharos lösztölgyesekben, virágos kőrises karsztbokor erdőkben és cseres-tölgyesekben él. Egész Palearktisz mérsékelt övén előfordul. Hazánk középhegységeiben, a Dunántúli-dombságban, nagyobb folyóink mentén, az Alföld peremterületein él (Haraszthy 2014). Védett, természetvédelmi értéke: 50.000 Ft (web 4).

Hártyásszárnyúak - *Hymenoptera*

Óriás törösdarázs - *Megascoliamaculatasp. flavifrons*(Fabricius,1775)

Legnagyobb termetű európai darázs. A hímek kisebbek a nősténynél. A nőstény akár 4cm hosszú is lehet, ezzel szemben a hímek testhossza körülbelül fele akkora. Fekete az alapszínük, de a potrohon 4 db sárga folt található.

Az óriás törösdarázs egy mediterrán elterjedésű faj, hazánkban nagyjából ott fordul elő, ahol a gazdaállatai, az orrszarvúbogár (*Oryctesnasicornis*) és a szarvasbogár (*Lucanuscervus*). Az óriás törösdarázs parazitoid életmódot folytat (Andrésni 1994).

Hazai előfordulása elsősorban az Alföldön jelentős.

Védett, természetvédelmi értéke 50.000 Ft(web 4).

KONKLÚZIÓ

A Peszéri-erdőben már eddig is nagy számban fordultak elő védett és fokozottan védett rovarfajok, köszönhetően a terület változatos élőhelyeinek. A védett fajok száma a jövőben az OAKEYLIFE projekt vizsgálatának köszönhetően várhatóan nőni fog. Már az eddigi vizsgálatok is több új fajt (*Dicercaeaena*, *Cerambyxcerdo*) mutattak ki a területről.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Andrés P. (1994): Orrszarvúbogarak. Egy tápláléklánc részei. Élet és tudomány 1994:31.
- Korsós Z. és Mészáros F. (1998): Az állatvilág sokfélesége. Természetvédelmi Közlemények 7: 125-133.
- Haraszthy L. (szerk.) (2014): Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon. Pro Vértes Közalapítvány Csákvár. 955 p.

Elektronikus irodalmak

- Web 1:<http://oakeylife.hu/peszeri-erdo/> (2018.09.09.)
- Web 2:<http://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=HUKN20002> (2018.09.09.)
- Web 3:https://hu.wikipedia.org/wiki/Imádkozó_sáska (2018.09.09.)
- Web4:http://www.termeszetvedelem.hu/_user/browser/File/Joganyagok/Vedett_fajok_jogszabaly/Melléklet2_.pdf (2018.09.09.)
- Web 5: https://hu.wikipedia.org/wiki/Kétszínű_fogólábú-fátyolka (2018.09.09.)